

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četr let 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 50 kr., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 18. avgusta 1899

List 33.

Tarbula.

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

II.

Škof in mučenik.

(Dalje.)

Simeon:

Oj bodite verni, zvesti
Cerkvi, Jezusa nevesti;
Kri preliti se ne bojte,
Kakor skala trdni stojte!

Saj trpljenje tu je kratko,
Tamkaj bo življenje sladko.
Srečen, kdor pogumno zmaga
Cerkve krutega sovraga.

Ko daritev nekrvavo
Daroval bo mašnik v spravo,
Takrat spomnite se na-me
In molite tudi za-me.

Smrt nas skoro bo ločila,
Smrt nas zopet bo združila;
Tebe tudi, hči, trpljenje
Pripeljalo bo v življenje.

Bog kristjane blagoslovi,
Lepši naj teko jim dnevi!
Seme — kri — rodi naj klase,
Cerkev naj cveti in rase! —

To govoril je besedo;
Tarbuli pa lice blede
Porosila je solzica,
Kakor rožico rosica.

Sveto roko poljubila,
Duri ječe odklenila;
Vrača se na dom devica,
Svitla ji miglja danica.

Petelina ko glasovi
Dan pozdravljali so novi —
Truma krvnikov iz ječe
Škofa na morišče vleče.

Solnce motno, tužna priča,
Gleda, ko morilec biča
Ude blagega vladika,
Cerkve svete mučenika.

Ko morilcev zbor krvavi
Na morišču se ustavi.
Voljno Simeon se vkloni
In na les glavo nasloni.

Krvnik z ostrim mečem mahne,
Sveti mučenik izdahne.
Solnce za oblak se skrije,
Ko se kri na zemljo vlije.

Duša sveta, prevesela
V rajske kroge se je vspela,
Kjer na čase vekovečne
Vživala bo ure srečne.

Mrtveca so pokopali,
Vendar niso se jokali
O svetnikovem pogrebu, —
V smrti se rodil je nebu.

(Dalje prihodnjic.)

Župnik Ivan Dolžan.*)

Šest let je preteklo, odkar sem se seznanil
z dragim pokojnikom, kateremu v spomin pišem

*) Te črtice so bile že natisnjene. Prinesel jih je »Slovenec«
v št. 196, 197, 198 in 200 l. 1898. Za obletnico Dolžanove smrti
(16. avgusta 1898) jih »Danica« zopet prinaša. Upamo, da s tem
ustrežemo naročnikom, ker je bil pokojnik mož plemenitega
čaja, svetel izgled duhovnikom in neduhovnikom.

te vrstice. Brž naju je združila prijateljska vez, ki je postajala leto za letom močnejša. Upal sem, da bom še dolgo užival to srečo ali prišlo je drugače.

Na jutro, dne 17. avgusta l. l., se je po trsteniški župniji bliskoma razširila novica: Gospod so umrli! — Ali je mogoče? Saj so bili še včeraj zdravi in veseli! — Mnogi kar niso hoteli verjeti, toda žalostno zvonjenje, ki se je jelo kmalu razlegati po naši dolini, jih je prepričalo, da je vse resnično, kar so slišali.

Ljudje so trumoma hiteli k mrtvaškemu odru, mlado in staro je želelo še jedenkrat videti prijazno, četudi že obledelo obličje svojega duhovnega očeta. Ko smo se 18. avgusta zbrali k pogrebu, bila je sicer prostorna cerkev natlačeno polna: odkar pomnijo, se še ni sešlo toliko duhovnikov v njej, prišlo jih je namreč nič manj nego 30 poslednjo čast izkazat svojemu sobratu. Po opravljenih molitvah za duše v vical, je stopil na leco kranjski dekan Anton Mežnarec, umrlega župnika rojak in mnogoletni prijatelj. V lepih besedah je črtal veliko izgubo, ki je zadela Trsteničane in tudi nas duhovne sobrate. Ni bilo lahko govoriti: že pred začetkom so se udirale poslušalcem gorke solze po licih, čulo se je zamolklo ihtenje, ki se je pa za malo trenotij spremenilo v glasen jok. Prav tak prizor, če ne še pretresljivejši, se je ponovil, ko so po sveti daritvi nosilci vzdignili krsto in smo se približali odprtemu grobu. Res, ljudstvo je plakalo kakor deca, ki je izgubila milo mater ali skrbnega očeta. Poleg njegovega prednika Ignacija Gregoriča smo ga izročili materi zemlji v naročje. Tudi po Gregoriču so pred šestimi leti Trsteničani tukaj žalovali, ker so ga ljubili, kar priča tudi to, da so mu postavili na poziv našega pokojnika dostojen kamenit spomenik na nasprotni cerkveni steni. — Po dovršenem cerkvenem opravi in po Jenkovi nagrobnici, ki jo je zapel možki zbor, smo se poslovili od novega groba, pokojniku želeč večnega miru in veselja nad zvezdami.

Ivan Dolžan je bil rojen 18. junija 1840 v Zabreznici v brezniški župniji. Žive še njegov oče, starček v 98. letu, 4 bratje, med njimi Klemen, sedanji gospodar v Dolžanovi rojstveni hiši pri „Kodrasu“ — poseben ljubljeneček pokojnikov in 2 sestri. Od dveh bratov sem slišal, da nista nikdar videla očeta jokajočega, a ko je izvedel o smrti gospodovi, tekle so mu debele solze po licih.

Našega Ivana so poslali v Ljubljano v šolo. Bil je izredno nadarjen. Sam mi je včasih pripovedoval, da mu je bilo učenje igraca. Zmerom je bil med prvimi. Zelo ga je čislal in ljubil rajni

dr. J. Gogala. Le zaradi jedne reči ga je nekoč pokaral: Sie rauchen wie ein Türke! Kadil je! Zadnja leta na višji gimnaziji je mnogo poučeval po zasebnih hišah in se je tako seznanil z odličnimi rodbinami; pri Josch-evih je bil kakor domač. Njegov tedanji gojenec, sedaj zdravstveni svetnik v Celovcu, dr. Jos. pl. Josch, ga je obiskal še pred malo leti na Trsteniku, dopisovala sta si redno leto za letom.

L. 1863 je dovršil osmo šolo in preстал maturo z odliko. Rede je dobil take: Vedenje: den Vorschriften vollkommen gemäss. Veronauk: vorzüglich — sehr gründlich. Latinsko: recht gut. Grško: vorzüglich. Nemško: vorzüglich. Slovensko: recht gut. Zgodovina in zemljepisje: vorzüglich. Matematika: vorzüglich. Fizika in prirodopis: sehr gut. Propedeutika: sehr gut. Vzgojeslovje: sehr gut.

Tisto leto je stopil predsednik deželnega sodišča v Ljubljani, Josch, v pokoj in se je preselil v Gradec. Dolžan je šel z njim in se je vpisal na vseučilišču med poslušalce klasičnega jezikoslovja. Rad je zahajal tudi k predavanju vele-slavnega zgodovinarja dr. Weissa. — Kakor kaže še ohranjen indeks, obiskoval je šolo prav pridno. Dve leti in pol je tam ostal in poučeval med tem tudi v hiši neke baronice. Prislужil si je mnogo denarja. Ker ni bil nikdar skop, imel je okrog sebe mnogo prijateljev. Bil je rad vesel, posebno je ljubil petje, dasi sam ni bil pevec, a nikdar razuzdan. Marsikako burko mi je sam pripovedoval, ko sva se kedaj menila o tistih časih.

Kako zmožen je bil visokošolec Dolžan, zato naj podam samo jeden vzgled. Ob počitnicah je doma sodeloval ob pismeni pedagoški nalogi součenca mu rojaka, ki je pozneje služil kot gimnazijski profesor zgodovine na hrvaški zemlji in umrl pred nekaj leti v domovini. Naloga je bila tako izborna, da bi bila po sodbi izpraševalne komisije zadostovala kot disertacija za doktorat ali pa kot pismena naloga za izpit iz propedeutike. Prof. dr. Zimmermann je k izpitu došlega kandidata sam vspodbujal, naj naredi na podlagi tega sestavka še propedeutično izkušnjo.

Slednjič mu omrzi življenje v nemškem Gradcu. — Doma so že prej želeli in zlasti mati, da bi bil Ivan duhovnik, a silili ga niso nič. — O veliki noči l. 1866 pride Dolžan domov obrit. Nekako sram ga je bilo, ker je na vseučilišču izpregel kar med letom. Tri dni je ostal brez jedi v slami, tretji večer se je pokazal v kubinji materi, katero je zmerom žarovito ljubil; razodel jej je zaupno, da po treznem premisleku in raznih izkušnjah hoče izpolniti njeno vročo željo. Oba sta jokala tisti večer. — Sam mi je pravil, da se je

*) Ta čas umrl.

zlasti iz ljubezni do matere odločil za službo v svetišču Gospodovem in da tega koraka ni nikdar obžaloval. Tedanji brezniški župnik Lovro Pintar, njegov iskren prijatelj, se precej pozove do ljubljanskega knežškofijskega ordinarijata in v malo dneh dobi odgovor, da je Dolžanu zagotovljen vsprejem v semenišče za naslednje šolsko leto. A malo pred šolskim začetkom izve, da ga ne morejo vsprejeti med redne bogoslovce. Od kod ta nemila sapa? Dogodek iz dijaških let jo je pouzročil. V sedmi ali osmi šoli je bilo, če se ne motim pri matematiki. Profesor, pišoč na tablo, se je motil pri dokazovanju. Dolžan hitro zasledi napako, vstane, pravi mirno: Herr Professor, es ist nicht richtig. Nato profesor: Kommen Sie heraus und machen Sie es besser! — Dolžan, tedaj že dorasel mlad mož z dolgo črno brado, uboga in res brez težav dovrši dokaz. Učenci začno ploskati. Dolžan, ki je bil razven tega znan kot ognjevit Slovenec, je padel, kajpada, v nemilost pri tistem profesorju. Zaradi te malenkosti je bil tožen v Ljubljani, češ da je prenemiren za bogoslovca.

Bolel ga je ta udarec, ker bi bil rad ostal v lepi domovini. Lovro Pintar piše svojemu sošolcu Juriju Dobrilu, škotu poreškemu, ter mu priporoči Dolžana. Dobrila radostno ugodni prošnji in Dolžana uvrsti med svoje bogoslovce, četudi ga ne more precej brezplačno vsprejeti v osrednje goriško semenišče.

Zato ostane prvo leto v Ljubljani kot ekster-nist poreške škofije: škof Vidmar mu je dovolil poslušati bogoslovska predavanja. Drugo leto se je preselil v Gorico in je tam dovršil vse študije v dveh letih.

Med goriškimi profesorji so mu bili posebno všeč dr. Hrast, dr. Kocijančič in dr. Zorn. Dogmatika ga je najbolj veselila. V jeseni l. 1869 je na Breznici pel novo mašo.

Dobrila ga je nato precej pozval k sebi v Poreč, kjer je bil Dolžan 6 mesecev škofov dvorni kapelan in zajedno upravitelj poldrugo uro oddaljene župnije Žbandaj. Dobrila mu je bil očetovsko naklonjen. Najrajše bi ga bil poslal zaradi nadaljnih študij na Dunaj in ga potem obdržal pri sebi. Ali Dolžan je hvaležno odklonil častno ponudbo in prosil škofa, naj ga pošlje v dušno pastirstvo, ker to ga je najbolj veselilo.

Tako se je ločil iz Poreča in se preselil za stalno v Žbandaj, kjer je deloval nekaj časa kot župni upravitelj, potem kot župnik do leta 1876. Za svojega tedanjega nadpastirja je bil ves navdušen. Mnogo lepega mi je pripovedoval o njem. Pred Dolžanovim prihodom je sam oskrboval osirotelo župnijo Žbandaj, posebno veselje mu je

delalo občevanje z ljudstvom; v službo je jemal najrajše Kranjce, češ, da so najpridnejši in najzvestejši. Tudi po preselitvi v Žbandaj se ni izpremenilo prijazno razmerje med škofom in našim župnikom. Vsled te zveze je bil Dolžan jako dobro poučen o dogodkih v Rimu l. 1870 za vaticanskega zbora: osobito natanko je poznal delovanje in težnje orleanskega škofa Dupanloupa in Strossmayerja.

Sedem let je preživel Dolžan v Istri med Hrvati, in do smrti bi je ne bil zapustil, da ga ni prisilila bolezen.

Poprej je bil zmerom krepkega zdravja, kot izvrsten pešec je bil znan od dijaških let naprej. Kal boleznemu je zasadi čuden dogodek.

V Žbandaju je bilo. V temni in viharni noči zasliši blizu župnišča silno izdihovanje in ječanje. Dolžan vstane, odpre vrata in hiti naravnost tje, od koder je prihajal stok. Grozen prizor! Blisk za trenotje razsvetli gosto temoto in tedaj zagleda pred seboj neznanega človeka vsega v krvi in ranah.

Ker je bil nesrečnik tako slab in pomoči potreben, ga je najprej ogrnil s svojo suknjo in nato sklical druge ljudi, da so ga prenesli v župnišče v varno zavetje. Pozneje se je izvedelo, da je bil ranjenec malopriden človek, ki je prišel grozdje krast tisto noč: posestnik ga je sam zasacil, neusmiljeno se maščeval nad njim in ga popustil razbitega pod milim nebom. Vse to mi je pravil pokojnik ter pristavil, da se je takrat hudo prehladil in začel kmalu bolehati: le to je zamolčal, da si je sam svojo suknjo slekel in odel nesrečnika. Bolezen je napredovala. Hudo unetje pljuč, ki ga je pripravilo že na kraj groba, je sicer prebolel, toda lotila se ga je trdovratna mrzlica; zdravniki so mu naznanili, da se mora za vselej posloviti od Istre, če hoče še kedaj okrevati.

To je bilo uzrok, da je poprosil leta 1876 škofa Pogačarja, naj ga blagovoli vsprejeti v ljubljansko škofijo. Škof z veseljem ustreže svojemu ožemu rojaku.

V domovino prišedši je služboval najprej kot župnik v Tunjicah. Toda ker ondotni hriboviti svet ni bil ugoden za njegovo rahlo zdravje, je dobil po 4 letih izpraznjeno župnijo Ihan. V Ihanu, kjer je ostal celih 11 let, se je čutil prav srečnega; ljudstvo ga je močno ljubilo, kar priča tudi okolnost, da je prihitelo 8 Ihancev daleč sem k njegovemu pogrebu. Le jedne reči je pogrešal, namreč zdravja, zopet je bil v smrtni nevarnosti. Pomoči je iskal pri zdravnikih in v toplicah, malo se mu je zboljšalo; v Slatini se je osebno seznanil s Strossmayerjem.

L. 1892 je zatisnil oči na Trsteniku župnik Ign. Gregorič. Takrat dojde Dolžanu prijateljsko pismo iz Ljubljane, v katerem mu tedanji generalni vikar dr. žl. Pauker naznanja, da je izpraznjena župnija, ki bi bila za njegovo zdravje skoraj gotovo ugodna — Trstenik.

Dolžan Trstenika ni nič poznal. Pozval se je do prijatelja svetnika A. Golobiča v Cerklje s prošnjo, naj mu opiše, kakšen je Trstenik. Nasledek nam je že znan. Ihanski župnik je vsprejel dobrohotni svet, poslal prošnjo v Ljubljano, meseca avgusta l. 1892 je bil že imenovan za župnika trsteniškega.

Novo službo je nastopil še-le na kvaterno nedeljo v adventu.

Slutnja umrlega generalnega vikarja se je izpolnila. Na Trstenik je došel Dolžan ves slaboten in shujšan. Že prvo leto se mu je obrnilo na bolje: po dveh letih se je kar pomladil ter postal polnega in cvetočega obraza. Vesel je bil in zadovoljen: upal je gotovo sam, in vsi, ki smo ga poznali, smo mislili, da bo vse to trajalo dolgo vrsto let. Ali letos 16. avgusta — ni še preteklo popolnoma 6 let, odkar smo ga dobili v svojo sredo — je nastopila strahovita katastrofa.

Bistrejše oko je pač lahko zapazilo pri njem zadnji čas neko izpremembo. Ob ponavljanju misijona v začetku posta, ko je bil doma preobložen z delom, so ga klicali k bolniku v Goriče, ker je bil po smrti župnika Leopolda Zaletela upravitelj goriški. Na potu se je hudo prehladil in od takrat ni bil več trden. Včasih ga je bolezen po malem opominjala. Nadejal se je, da si kmalu zopet opomore, ali ker je prestal v prejšnjih letih že toliko hudih boleznij, zato sedaj ni imela narava dovolj odporne sile. Zadnji dan na večer je dejal, da ga znotraj nekoliko mrazi, a da se sicer čuti popolnoma zdravega. Ob pol 11. uri je bil mrtev. Slutili smo, da ga je prijel notranji krč in da ga je med tem zadela srčna kap.

Pokojnika so krasile mnoge naravne prednosti, bil je mož bistrega duha in plemenitega srca. O nenavadni nadarjenosti dijaka Dolžana sem že govoril. Sam mi je tožil, da so mu zadnja leta opešale duševne zmožnosti vsled mnogoterih boleznij. Mogoče. Toliko pa smem trditi, da je še tudi poslednja leta mnogo svojih vrstnikov duševno daieč nadkriljeval. Do zadnjih dnij je ohranil veselje do vednosti. Poleg slovenskih, nemških in latinskih knjig je rabil hrvaške, italijanske in francoske pisatelje, prednost je dajal bogoslovskim delom, veselile so ga pa tudi druge stroke, osobito zgodovina. Italijanski zgodovinar Cesare Cantu mu je najbolj ugajal, med francoskimi pisatelji je močno čislal Chateaubrianda.

Bogoslovske učne knjige pri njem niso ležale v kotu zaprašene, knjiga vseh knjig mu je pa bilo zmerom sveto pismo. Trikrat ga je vsega prebral. In kako je bral božjo knjigo! — Jednega prizora nikoli ne pozabim. Nekega popoldne sem ga iskal v župnišču. Ker ga ni bilo notri, napotil sem se v cerkev, in tam sem ga našel pred Najsvetejšim — s svetim pismom v rokah. Res, pri Dolžanu se je krepko razvilo in cvetelo tudi nadnaravno življenje. Bil je duhovnik po srcu božjem. Nehlinjena pobožnost se pri njem ni kazala v posebni zunanosti; vse je bilo nekako naravno priprosto in neprisiljeno nad njim. Prav zato je bilo tako prijetno z njim občevati; ko si ga spoznal, jel si ga tudi spoštovati in ljubiti.

Trsteniško župnijo je v marsičem kar prenovil: dvakrat je obhajal misijon, ustanovil Marijino družbo za dekleta in za mladeniče, ter vzbudil tudi pri drugih vernikih veselje do pogostnejšega vsprejemanja sv. zakramentov. — S svojim uspešnim dušnopastirskim delovanjem si je sam postavil med župljani najlepši spomenik. V cerkvenih govorih je z ognjevitostjo prepričevalnostjo zlasti rad razlagal skrivnostno delovanje Izveličevanje v presvetem Rešnjem Telesu, ter slavo in moč preblažene Device Marije. Na velikega Šmarna dan, torej samo jeden dan pred smrtjo, je pridigoval posebno prisrčno o Materi božji, pač ni slutil, da je bilo zadnjič. Omenjam naj še to, kako se je pripravljal za govore. Prvih sedem let je vsak govor prej spisal, pozneje je sestavil le osnovo, zadnja leta se je pripravljaj samo premišljajoč in prebirajoč sv. pismo, uvažujoč nauk sv. Tome Akvinskega: *Ex plenitudine contemplationis derivatur praeedicatio*. Trdil je sam, da je najboljši pripomoček in prvi vir pridigarju sv. pismo. Med tujimi govorniki je cenil Segneri-ja in Hunolta. — Končno dodajem še to, da je bil Dolžan zelo radodaren do revežev, posebno velik dejanjski prijatelj dijakov in gostoljuben do prijateljev; njegova zapuščina je neznatna.

Sedaj se poslavljam od tebe, zlata duša! Mirno spavaj! — Upam, da že gledaš neskončno lepo božje obličje. Ali ker so božje sodbe drugačne od človeških, zato se te hočemo v molitvi spominjati vsi, ki smo bili v prijateljski zvezi s teboj. — Pa tudi ti nas ne pozabi; priporočaj nas pred božjim prestolom, da pridemo kedaj srečno za teboj, rešeni vseh spon, ki nas še priklepajo na revno zemljo.

Trstenik, 31. avgusta 1898.

Prof. dr. Fr. Pernè.

Misli.

(Zapisuje R. Likar.)

(Dalje.)

14.) Koliko zla se trosi med narod po slabem časopisju! Slabo časopisje je prava kuga in protiverski nazori so tisti bakterije, ki se zaplode in razširijo po bliskovo. In vendar je celo med prostim ljudstvom ne malo takih, ki tej kugi odpirajo vrata na stežaj. Najgorostasnejše laži, ki si jih je člankar izmislil morebiti iz zlobnosti, ali iz dobičkarije, se sprejemajo za golo resnico. In ako za nekaj dni pride resnica na dan in je časopis morda primoran popraviti in preklicati laž — to nič ne de. Prihodnjič se zopet verjame in še verjame — in naj bi se imelo to ponoviti kolikor kolikokrat.

Veliki možje tožijo jednoglasno radi slabega časopisja dandanes. Ferdinand Lasalle pravi, da se ne boji izpovedati, dasi nerad, da se mora izvršiti popolna izprememba v modernem časopisju, sicer mora biti uničen tekom 50 let pravi narodni duh vsakega naroda. Niti pri najnadarjenjšem narodu, recimo pri Grkih, bi tak tok ne bil brez posledic. In kaj čuda, ako pomislimo, da iz večine tiskaren prihajajo, kakor iz zmajevega žrela, spisi in časopisi, v katerih se zasmehujejo skrivnosti sv. vere in nauki in naprave sv. cerkve. Glavar in služabniki sv. cerkve se blatijo in obrekujejo po takih časopisih, temelj vsaki postavni oblasti se ruši in izpodkopava.

Kako naj bi se opomoglo temu zlu.

Sv. oče svetuje in izpodbuja, naj se napram slabemu časopisju izdaja dobro časopisje. Zato se tudi skrbi dandanes. Dolžnost vsakega premožnega in nadarjenega katoliškega rodoljuba je torej podpirati po svojih močeh dobro časopisje. Naše časopisje ima nalogo zle nakane nasprotoikov razkrinkati, dela katoliških učenjakov razširjati in sploh delovati v katoliškem in narodnem smislu. Zdi se, da naša ideja že prodira, zato bodi naša parola: „Na delo!“

15.) Duhovniki so nositelji katoliške ideje. Zato pravi nekdo. „Kdor sodeluje pri tem, da se vzgoji kolikor mogoče dobrih duhovnikov, ta stori več, kakor kdor bi sezidal altar in ga okrasil z zlatom in dragimi kameni.“ In res! V vsaki vasi stoji hiša, in notri stanuje mož, ki nima lastne družine, ki pa je vendar oče cele srenje. Hudobni se ga boje in ogibljejo, otroci pa se ga z ljubeznijo oklepajo. On vzprejema svoje otroke ob rojstvu in on jih spremlja k zadnjemu počitku: on jih blagoslavlja, ko stopijo na svet in on jim posve-

čuje še krsto pri slovesu od sveta. — Tak je katolišk duhovnik.

In vendar — koliko zaničevanja mora dandanes prestatu prav katolišk duhovnik! In to po krivici. Svest si je, da se bojuje za dobro stvar. To mu daje pogum, da ne odneha. Saj nas Slovence kot take tudi sovražijo Nemci, Lahoni in drugi večji ali manjši narodi. Toda ali bomo zato vrgli orožje v stran, poskrili se pred sovragi in popustili svojo stvar. Ne in ne! Mi vemo, za kaj se bojujemo — zato ne odnehamo: duhovnik ve, za kaj tvega moči, zato zre z usmiljenjem, toda neustrašeno na sovražne vrste.

Saj so pa tudi kaj smešni sem pa tje ti nasprotniki. Človeku prihaja na misel primera. Puran se razjezi in se spusti v človeka, na katerem zapazi obleko, ali kaj družega rudeče barve. Tisti, ki tako rad zabavlja cerkvi in duhovnikom, stori prav tako, kadar zagleda duhovnika. Le ta razložek je med puranom in med dotičnim, da prime prvega jezica pri pogledu na rudečo barvo, drugega pa pri pogledu na — črno.

Vkljub temu hodi in bo hodil katolišk duhovnik vsekdar po konci glavo sredi sovragov z zavestjo, da duhovnik dandanes še ni najzadnji in to na kateremkoli si bodi polju. Kdor ne veruje, more se prepričati, če se hoče.

16.) Poleg dobrega časopisja so za poživljenje katoliškega duha najvažnejši pripomoček — dobre šole. „Šolska soba je bojno polje, na katerem se odloči, ali bo družba ohranila svoj krščanski značaj, ali ne“ pravi sv. Oče v nekem pismu. Zato se pač stariši ne morejo pregrešiti huje nad svojim otrokom, kakor če ga pošiljajo, ali celo silijo v brezversko šolo. Brezverskih šol pa ni malo, odkar gospodari liberalizem in verska mlačnost tako brezpogojno. Parola liberalizma je: „Boga iz šol!“ Toda takemu ravnanju posledice ne morejo izostati. Seveda liberalizem se zanje ne briga, ali ljudstvo jih bo čutilo, če jih že ne čuti. To je, kar bo... Zakaj brezverska šola vzgaja le podivjano mladino, to uči izkušnja drugod. Mladina je naša bodočnost: kakoršna mladina, taka bodočnost; podivjana mladina, žalostna prihodnost. Mlad samomorilec je izpovedal pred smrtjo: „Moja nesreča je bila, da v šoli nisem slišal nikdar nič o veri in Bogu.“

17.) Sv. pismo je knjiga vseh knjig“ pravi nemški učenjak. Res, pismu v tej knjigi ne pravimo zastonj sveto pismo. Že sam način, kako je sv. pismo pisano, je občudovanja vreden. V štirih evangelijih ne nahajamo nasproti Judu, nasproti Pilatu in sploh nasproti najzagrizenejšim

sovražnikom Kristusovim niti najmanjše žale besedice. Vse se le pripoveduje in nič več. Tako so mogli pisati le sveti možje. Vsak stavek priča o resničnosti dogodeb. Svete resnice prav umeti pa more le oni, ki ima srce podobno srcu Kristusovemu. Le tako srce se more utolažiti s svetopisemskimi nauki in le tako srce je vsprejemljivo za božjo besedo.

18.) Krščanske usmiljenke pač zaslužijo, da bi jih bolj čislali in spoštovali, kakor jih, žal, čislajo semtertje. Morebiti je ni višje stopinje velikodušnosti, kakor, če žrtvuje devica svojo mladost, lepoto, posvetno čast in bogastvo in sledi svojemu ženinu ven iz sveta v zaduhle sobe k bolnikom, kjer vlada le beda in bol. V molitvi in dobrih delih preživi svoja najlepša leta, po dnevi streže bolnikom, po noči čuje pri njih; spanja si privoščiti samo v presledkih in še to ne redko na golih kamenitih stopnicah, malo blazino pod glavo. Tam zunaj v svetu pa se pode tovarišice njene starosti za veseliciami in zabavo.

Po smrti pa naj bi veljalo vsem taisto plačilo — nirvana t. j. brezčutna ničevost. Verjemi, kdor more.

(Konec prihodnjic.)

Razgled po domovini.

Z Goričice pri Domžalah. (Petindvajsetletnica mašništva) Srebromašniki, ki so l. 1874 dovršili bogoslovske nauke v ljubljanskem duhovskem semenišču, so obhajali dne 8. avgusta v lepi Mariji posvečeni cerkvi na Goričici petindvajsetletnico svojega mašništva. Že 7. avgusta popoldne so se pripeljali v Domžale. Na kolodvoru jih je pričakoval sošolec gospod Jakob Strupi, beneficijant z Goričice. Po prisrčnem pozdravu so se odpeljali na prijazno Goričico, ki je kazala praznično lice: cerkev, župnišče in prostor okrog cerkve je bilo vse v zastavah. Tudi po vaseh okrog Goričice je vihralo mnogo zastav. Ob poti pa so lepi napisi pozdravljali jubilate.

Kmalu je bilo zbranih v preprostem pa prav primerno in lepo urejenem župnišču deset sošolcev. Stirje zaradi bolehnosti ali oddaljenosti niso mogli priti; šest pa jih že krije črna zemlja.

Po kratkem odmoru v župnišču so se podali srebromašniki v cerkev, kjer so opravili večernice, in je domači gospod beneficijant podelil blagoslov s presv. Rešnjim Telesom.

Ljudstvo, ki ljubi domačega gospoda duhovnega pastirja in duhovnike sploh visoko spoštuje, se je živoanimalo za to slavnost. Hotelo je ob tej priliki domačemu gospodu jubилantu pokazati svojo vdanost in hvaležnost, njegovim tovarišem srebromašnikom pa ono spoštovanje, ki ga nepokvarjeni in verni narod izkazuje duhovskemu stanu in poklicu sploh — ne glede na osebo posameznega duhovnika. — Ko se je zmračilo, bližala se je župnišču dobro znana domžalska godba, sprem-

ljena od mnogoštevilnega naroda. Zagodla je lepo podoknico, za kar se je domači gospod beneficijant primerno zahvalil. Med godbo se je zažigal na griču poleg cerkve umetni ogenj; krasno je bilo videti s čarobno lučjo razsvetljeno cerkvico. Hkrati so bile razsvetljene tudi hiše po vseh vaseh okrog Goričice. Posebno lepa je bila razsvetljava pri Marijini kapelici ob cesti Veliko število raznobarvanih balončkov je razsvetljevalo s cveticami okrašeno znamenje in vso okolico.

Zjutraj so se začele ob pol šestih svete maše. Ob pol osmih je bilo mrtvaško opravilo in črna peta sveta maša za umrle sošolce. Sv. mašo je pel P. Hugolin Sattner. Ob pol desetih pa je bil cerkveni govor in potem peta sv. maša z asistenco in dvema blagoslovoma. Govoril je gospod prof. dr. Ivan Svetina o svetosti mašniške službe — primerjajoč katoliškega mašnika s preblaženo Devico in Materjo božjo, Marijo; maševal je pa gospod župnik Matija Kolar. Po sv. maši so jubilentje prav iz srca zapeli zahvalno pesem: „Te Deum laudamus“

Dasi je bil ta dan delalnik, bilo je vendar vse jutro polno naroda v cerkvi. Eni so prihajali, drugi odhajali. Zlasti pa je bila med cerkvenim govorom in veliko sveto mašo cerkev natlačena do zadnjega kotička.

Po končani cerkveni slovesnosti so prišli zastopniki raznih domačih društev, ki jih je v Domžalah nenavadno veliko, čestitat gospodom srebromašnikom, v prvi vrsti seveda domačemu gospodu beneficijatu. Gospod župan je čestital v imenu domžalske občine. Svoje zastopnike so poslali: krajni šolski svet, domžalska godba, požarna bramba, veteransko društvo, delalsko podporno društvo. Domača dekleta pa so že prejšni večer po svojih odposlankah z ginljivimi besedami izrazila srčna voščila ter podarila gospodu beneficijatu lep šopek.

Posebno je razveselil srebromašnike papežev blagoslov, ki so ga v posebnem pismu prejeli od svetega očeta po posredovanju gospoda frančiškanskega provincijala p. Konstantina Luzarja, nekaterim izmed jubilentov tudi sošolca na gimnaziji.

Med kosilom so se vrstile običajne napitnice s prijateljskimi razgovori in prijetnimi spominji na šolska leta. Prva napitnica je bila najvišjima zastopnikoma cerkve in države: papežu Levu XIII. in cesarju Francu Jožefu I. Druga pa je bila napitnica na presvetlega knežškofa Antona Bonaventuro, katerega so srebromašniki brzojavnim potom izrekli sinovsko vdanost ter prejeli od njega istim potom čestitko in škofovski blagoslov. Došlo jim je tudi mnogo drugih pismenih in brzojavnih pozdravov in čestitek.

Popoldne so bile še v cerkvi litanije Matere božje in blagoslov s presv. Rešnjim Telesom. S tem je bila lepa slovesnost dovršena.

Naj se gospodom jubilentom, ako je božja volja, izpolni simbolično naslikano voščilo, ki ga je eden izmed njih prinesel svojim tovarišem. — Slika namreč, ki jo je krasno izvršil akademični slikar g. Alojzij Šubic, ima na vrhu novomašnikov šopek, sestavljen iz bujno barvanih cvetic z napisom: „Tako je bilo.“ V sredini je srebrn mašni kelih z napisom: „Tako je.“ Spodaj pa so zlati pšenični klasi in vinska trta z zlatim grozdem ter napis: „Tako naj bode.“

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec avgust 1899.

(Spis potrjen in blagoslovljen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

Zaupanje v zmago papeštva.

Naše stoletje imenujejo pogosto dobo železnic in pare, ali dobo iznajdeb. Po isti pravici bi je smeli imenovati dobo jubilejev in slavnostij. Saj pa svečanostnih jubilejev tudi ni nikoli konca ne kraja. Vsako društvo hče imeti svojo ustanovno slavnost, vsaka družba svoj jubilej; in ako si že ne morejo pomagati drugače, iznajdejo srečno v zaprašenih listinah, da je prav pred sto leti oimenil kak moderni duševni velikan svet s svojim rojstvom. — Včasih je pa le dobro, da se spominjamo na to, kar se je prej godilo, ker iz preteklosti se pogosto najboljše učimo razumevati sedanost in prihodnost.

Zelo poučno spominjsko slavnost nam prinaša letošnji mesec avgust. Dne 29. tega meseca je namreč prav 100 let, odkar je umrl v Valencii na Francoskem v ujetništvu papež Pij VI., katerega je revolucija pregnala iz Rima in vrgla v ječo.

Dostojanstvo vrhovnega cerkvenega poglavarja je bilo koncem preteklega stoletja tako malo vabljivo, da je mogel reči Pij VI. po izvolitvi svojim kardinalom: „Izid vaše volitve je za-me nesreča.“ In res je bila njegova vlada samo dolga vrsta žalitev in nadlog; skoro vsi knezi so se takorekoč zmenili, da ga hočejo mučiti in stiskati. Zlasti ga je bolel prevrat državnega in cerkvenega reda na Francoskem, odkoder se je cerkvi sovražni duh razširjal po celi Evropi.

Dne 21. novembra 1792 so tam odpravili kraljestvo in razglasili republiko. Kralj, ki je temu ugovarjal, je bil kot veleizdajalec obsojen in dne 21. januarja 1793 obglavljen. Za kraljem so postali žrtve revolucije še drugi podložniki, kateri so bili na sumu, da so ostali kralju zvesti. Z neusmiljeno grozovitostjo so morili duhovnike in plemenitnike, uradnike in meščane, celo nune, žene in otroke, in da bi mogli tem hitreje moriti, oskrbeli so si poseben stroj, ki se je imenoval po svojem izumitelju: Guillotine. Dne 11. novembra 1793 so slednjič razglasili, da je krščanstvo odpravljeno, in odstranili so celo krščansko časovno štetje. Preslepljeno ljudstvo je vsprejelo tako novico s toliko navdušenostjo, da je porušilo v svoji surovosti premnogo umetniških in dragocenih spomenikov, ki so spominjali Boga. Sv. Genovefa v Parizu je izgubila svoj nabožni značaj ter bila spremenjena v dvorano za slovesnosti. Namesto odpravljenega krščanstva so upeljali češčenje razuma, postavljali so na oltarje nesramne ženske in jim darovali kadila.

Razumljivo je, da se besni brezbožniki niso zadovoljili le z ugonobitvijo cerkve v lastni deželi, temveč vse njihovo početje je bilo naperjeno v prvi vrsti proti vrhovnemu poglavarju, rimskemu papežu.

Poslali so veliko vojsko v Italijo in izročili nadpoveljstvo 27letnemu Napoleonu Bonaparte. Po vzgledu drugih italijanskih vladarjev si je hotel tudi Pij VI. odkupiti mir od silovitega vojskovodije. Obljubil je v ta namen, da hoče poslati francoski državi več milijonov frankov in mnogo dragocenih podob in spisov iz papeške zbirke. Navzlic temu je pridrl Napoleon v naslednjem letu 1796 v cerkveno državo,

oropal romarsko cerkev v Loreti njenega zaklada ter je prizanesel Rimu le proti pogoju, da mu je papež odstopil precejšen del svoje države. Ko so skušali francoski ovaduhi po Italiji nahujskati ljudstvo k uporu proti papežu, zasedel je Napoleon I. 1798 nepričakovano večno mesto in proglasil rimsko republiko. Častitljivega 80letnega starčka Pija VI., ki je ugovarjal temu božjeropnemu zločinu, so ujeli in odvedli v Gorenjo Italijo. Ko je pa na jezo svojega jetničarja dob. val povsod preginljive dokaze sožalja, vlekli so ga čez Alpe v Valenco, kjer je kot pravi mučenik cerkvene prostosti umrl 29. avgusta 1799 za pravico in resnico.

Potem, ko je Pij v prognanstvu in daleč od svoje prestolnice zatisnil za vedno oči, so vriskali veselja cerkveni nasprotniki, ker so mislili, da je odbila zadnja ura katoliški cerkvi. Nobene cerkvene države, nobenega papeža ni bilo več; in da se ne izvoli več nobeden papež za to — so mislili — je tudi že poskrbljeno. Kajti kardinali so bili deloma raztreseni po celem svetu, deloma so bili v ječah. Celu zvesti katoličani so žalostni gledali v bodočnost. Toda še je živel stari Bog, ki je obljubil svoji cerkvi večern obstanek. Po njegovi volji so nastopili celo neverniki, razkolniki in krivoverci (Turčija, Rusija in Anglija), da oslobode dedščino sv. cerkve. Pod varstvom zadnjega rimsko-nemškega cesarja Frančiška II se je zbralo od vseh strani 35 kardinalov v Benetkah ter izvolilo papeža Pija VII., in trpelo ni dolgo, in že je imel novoizvoljenec v nepopisno veselje vsega krščanstva zopet slovesen uhod v Rim.

Ti dogodki, ki so na jedni strani tako žalostni, na drugi pa tako tolažilni, pošiljajo svoje žarke tudi v našo temno dobo, v kateri je papeštvo preganjano, morda na manj grozovit način; a nič manj občutno.

Ako bi Gospod Bog v svoji vsemogočnosti odredil, da bi bilo nebo nad morjem vedno jasno vedno brez oblakov, da bi bila morska gladina vedno čista kakor zrcalo, in če bi potem nekoč izbrubnila grozna nevihta na morju, da bi metali valovi ladije kakor orehove lupine sem in tja, — tedaj bi izgubil pogum tudi najboljši krmar, najizkušenejši kapitan. Toda urejeno ni tako. Nevarni viharji so na morju tako pogostni, da je nastal pregovor: kdor ne zna moliti naj gre na morje. Zato je tudi vsak mornar, ki se je vozil že več let po velikem morju, navajen viharjev; in če ima le krepko, močno ladijo, se ne boji in ne obupuje, naj bodo valovi še tako siloviti in naj se kupičijo še tako visoko. Že tolikrat, si misli, sem videl vzburkano morje, in še vselej se je umirilo — Tako more tudi krmar na Petrovem čolnu, navajenem viharjev, brez strahu vstrajati na svojem mestu, četudi okoli grmi in se bliska in mu majejo in tresejo vetrovi in valovi ladjico, kakor bi jo hoteli zdrobiti v koščke. In več vzroka ima, da sme biti miren, kakor vsak drugi načelnik naših velikanskih oklopnih, ker ima božjo obljubo, da cerkev ne bode jenjala nikoli. — V neki stari knjigi je na naslovni strani slika, ki predstavlja ladijo, prenapolnjeno z mornarji in potniki, na razviti zastavi pa je napis: Prosperabitur, t. j.: Posrečilo se bode. Podoben napis je takorekoč napisal Gospod Bog sam na jadra in na krmilo Petrovega čolniča, ko je namreč obljubil prvemu papežu, sv. Petru, da mu ga niti peklenška vrata ne bodo premagala. Moderna revolucija lahko zamaši navidezno papežu usta, ko

ga skuša vedno bolj izpodriniti z mesta, ki mu po božji in človeški pravici pristojna med zemeljskimi vladarji; toda ust, ki so govorila te besede, ne bode mogla zatisniti nikdar. Razrušiti more kupolo sv. Petra, da zbrše te besede, ki so z velikanskimi črkami napisane v njeni notranjščini, toda resnice in moči ne more vzeti besedam.

Pri drugi priliki, na dan svojega vnebohoda, je obljubil Izveličar apostolom združenim s Petrom: „Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“ (Mat. 28. 20). Te besede ne povedo samo, da bode Kristus ostal pri cerkvi s svojim varstvom in svojo ljubeznijo, ampak tudi s svojim duhom, svojim življenjem in trpljenjem. To je tisti največji vzrok, zakaj papeža tako zelo sovražijo na svetu. Trpljenje papežev je nadaljevanje Kristovega trpljenja. Krist je bil učlovečena dobrot božja. Kljub temu, da, prav radi tega so ga preganjali. Papež je namestnik ljubezni Jezusovega srca in nikoli utrudljivo njegovo orodje. To je vzrok, zakaj sovražniki Kristovi tudi njega sovražijo. Ob enem je pa tudi radi tega papeštvo nepremagljivo. Kajti „vemo, da Krist, ko je od mrtvih vstal, več ne umrje in da smrt ne bode več vladala nad njim.“ (Rim 6. 9). Odtod jasno čelo papežev sredi tolikega trpljenja, kar so toliki občudovali na Piju IX. in Leonu XIII. Papež namreč dobro ve: posamezen naslednik Petrov more umreti, papeštvo tudi lahko stiskajo njegovi nasprotniki, a ne morejo ga zatreti, ne morejo ga odpraviti s sveta. Vsem pa, ki so pregreše nad papeštvom, se bode nekaj zgodilo — na tem ali onem svetu — kakor Napoleonu I. Od tistega dne namreč, ko ga je proklet Pij VII., naslednik Piju VI., je otemnela njegova zvezda. — bilo je malo časa pred bitko pri Aspernu. Premagan po nadvojvodi Karolu je bežal v majhnem čolnu preko Donave. In ko je stal v čolnu, udaril je z mečem ob tla in izpovedal: „Talleyrand, Talleyrand, bilo je vendar res, kar si mi rekel svareč: „Sire, ne pregrešite se proti papežu!“

Res je, sedanja stiska papeževa trpi že izredno dolgo. Že je preteklo blizo 30 let, odkar so pridrle Garibaldijeve in Viktor Emanuelove tolpe v Rim. Toda radi tega še ne smemo izgubiti poguma. „Bog je potrpežljiv, ker je večen“ (sv. Avg.). To se pravi: Bog more čakati. Sovražniki njegovi mu ne uidejo; in če noče še pomagati, dela to le radi tega, da pokaže o pripravnem trenutku tem sijajneje svojo moč.

Pospešiti pa moremo vendar prihod te zmage s tem, da molimo z združenimi močmi s srcem Jezusovim in k srcu Jezusovemu za skorajšno zmago-slavje papeštva. Kakor je dosegel mutasti sin lidijskega kralja Kreza zopet glas, ko je videl, da vihti sovražnik meč nad glavo njegovega očeta, tako moramo tudi mi katoličani, zlasti udje molitvenega apostoljstva, povzdigniti v največjih stiskah očeta vsega krščanstva svoj glas k skupni neprestani molitvi. V Očenašu molimo vsak dan: „Pridi k nam tvoje kraljestvo!“ Krist vlada na zemlji na viden način po svojem namestniku, papežu. Le takrat se bode torej kraljestvo Kristovo in njegovega srca na zemlji razširilo in povečalo, ko se bode mogla papeževa oblast zopet slobodno in neovirano razvijati.

N.

b) Posebni nameni:

18.) **Sv. Helena, cesarica.** Romanja v sv. deželo. Posvetitev človeštva božjemu Izveličarju ob koncu tega stoletja. Bolne družinske matere

19.) **Sv. Ludovik, škof.** Neki redovni predstojnik Katol. cerkev na Španskem in juž. Francoskem. Oslobojenje od nevarnih boletin. Šolske zadeve.

20.) **Sv. Joahim.** Ohranjenje in okrepljenje zdravja sv. očeta Družba sv. družine. Zidanje cerkv

21.) **Sv. Ivana Frančiška** R-d Marijinega obiskovanja. Varstvo mladine v nevarnostih, ki ji prete o počitnicah. Pospeševalci molitvenega apostoljstva.

22.) **Sv. Timotej.** Škofje. Deska in duhovska semenišča. Duhovniki in obhajanci. Važni izpiti. Po nedolžnem obsojeni.

23.) **Sv. Filip Benicij.** Red servitov. Italija, katero spodbujajo skrivne družbe. Grešniki iz navade.

24.) **Sv. Jernej.** Kat. misijoni in misijonarji. Odločen boj kat. časopisja proti novemu poganstvu. Ustanovljenje katoliških delalskih društev.

Raznoterosti.

Friedrik vitez Premerstein je 31. julija umrl kot olomuški kanonik. Bil je poprej dolgo vrsto let kanonik v Ljubljani. Knežskof Krizostom so mu ob njega imenovanji v Olomuc radi njegovega umnega in sosebnostno do njih ljubeznipolnega poslovanja v škofijskih zadevah pridobili najvišjo papeško odliko za duhovnika — apostolski protonotarijat. — Rojen Kranjec je duhovnikom in neduhovnikom v dobrem spominjti mož, ki ni bil več le samo bogoslovskim strokam, ampak je kot samouk v zdravilstvu popel se tako visoko, da ga je klical nekokrat bolnik celo v Gradec, kjer jim je obilica zdravnikov — onih, ki so učitelji na univerzi. Naj simpatični mož na tujem v miru počiva!

Kranjski župan g. Karol Šavnik je 11. t. m. obhajal spominj svojega 25letnega županstva. Sila mladostnega ga je mesto dvignilo na ta sedež in si ga na njem ohranilo četrtno stoletja. Cesarski svetnik Šavnik je bil od mladih dni do danes izgleden, v vsaki krščanski čednosti odliččen mož. Ves čas in v vseh razmerah svojega važnega poklica je bil isto tako vdan sv. veri, kot svojemu narodu in svojemu vladarju. V vseh teh slovenskih vrlinah je izredil svojo častito rodbino. Zato so ga pa tudi vselej spoštovali zastopniki sv. vere; ljubil ga je slovenski narod; odlikoval ga je — in ne samo enkrat — svetli vladar. 11. in 12. t. m. so Kranjčani na slovesen način slavili svojega prvega meščana. Pač bi bil srečen Kranj, da bi mu Šavnik mogel županovati še novih 25 let.

Listek.

Nj. Svetost Leon XIII., zopet boleha. Tako so poročali razni listi. — A papežev telesni zdravnik, dr. Lapponi, popolnoma določno oporeka tem obvestilom, izjavljajoč, da ni bil brzojavno klican k papežu v Vatikan. Vrnil se je namreč že 1. t. m. samovoljno z dopusta in ni bilo treba, da bi ga bili pozvali po telegrafu. Ko mine v nekterih dneh najhuja vročina v Rimu, pojde namreč sv. Oče sopot vsak dan med 8. in 9. uro na izprehod po vaticanskih vrtovih. — Slovenci! Ob takih poročilih pa vender-le ne pozabimo, da je papež zelo star in že gledé na to dejstvo iskreno zanj molimo. Bog nam še dolgo ohrani Leona. — Leon XIII. je velik!